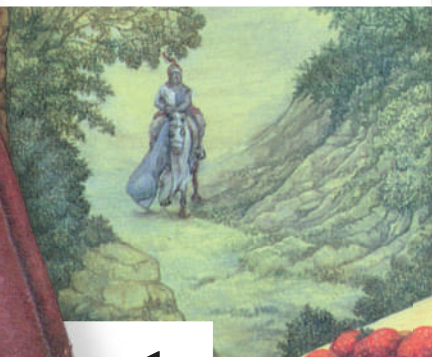

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

С ОКРАЈКА НАШЕ ПОВЕСТИ

Приче
иза завеса
прошлости

1.

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије – Министарства културе и информисања. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

САМУРАЈУ НА

Био је то приказ из епских песама – испред две утаборене војске, руске и јапанске, мегдан су морала да поделе два ратника. Један од њих био је поручник Александар Лексо Саичић.

Киша је тако лила да се чинило да је небо над Цетињем проплакало. Сузе, кажу хроничари, нису крили ни краљ Никола ни краљица Милена, а влажне су биле и марамице принчева и принцеза, док се грађанство брисало надлавицама. Био је 7. април 1911. пролећа. У цетињској болници „Данило Г” од последица скока с горњег спрата Краљевог двора умро је капетан Александар Лексо Саичић, у

38. години. У погребној поворци која је, праћена државном музиком и почасном јединицом перјаника, кренула према гробљу – уз дворску свиту и дипломатски кор, немо је корачала маса људи.

На челу поворке, као лична карта покојника, на неколико јастучета лежали су ордење и медаље: руски ордени Светог Владимира с мачевима и лентом II степена, Свете Ане I и II степена, Светог Станислава с ма-

чевима и лентом II и III степена, руска рањеничка медаља, црногорска медаља за храброст и Данилов орден

IV степена, италијански крст... Занимљива збирка и за хералдичаре, рекли би упућени.

Они други су тада, сва је прилика, шапатом причавали прошло-годишњи догађај који је дошао гла-

ве човеку пред чијом су сабљом и самураји крили свој перчин. Шта се тада збило?

ЦРТУ

Муромец новог века, како су га по легендарном јунаку Иљи назвали Руси, Лексо Саичић чуо је да је ватра захватила приземље Краљевог двора на Цетињу и дотрчао као без душе. У опасности се нашао и горњи спрат, где су биле многе драгоцености и вредни поклони црногорском двору од многих владара. И док се већина снебивала да кроз ватру покуша да се домогне спрата, Лексо је скинуо кошуљу, потопао је у првој кофи воде, обмотао око главе и протрчао кроз пламен. Одозго је успео да, добацујући их људима доле, спасе мноштво вредних ствари без којих би посетиоци садашњег Музеја краља Николе остали ускраћени за увид у историју ових простора. Кад је ватра запретила и њему самом, скочио је на каменом поплочано двориште и тешко повредио оба бубрега.

Дуго је боловао, мажен и пажан од свих, уз честе посете краљевске породице, али лека није било. Умро је човек чијем

 су се мегданцијском умећу јавно наклонили и руски адмирал Роженственко и његов јапански колега по чину Того.

Александр Лексо Саичић рођен је у селу Виницка поред Берана 5. августа 1873. године на – како у раду „Црногорци у руско-јапанском рату” пише историчар Ђуро Багрићевић – огњишту достојног потомка Вука Брајотића, чувеног команданта Васа Саичића. Основну школу и гимназију учио је на Цетињу, као питомац књаза Николе. Гимназију је наставио у Дубровнику, откуд је стигао у Београд. Ту је завршио Пешадијску подофицирску школу и потом службовао у Црној Гори три године.

Из тог времена и потиче прича о његовим вештинама. Она каже да је узакхивао коња у пуноу галопу, провлачио се у трку испод њега, јахао наопачке, сабљом секући замишљеног противника. А на зборовима, кад се искупи огроман свет, често је прескакао и највећег коња. Једном је прелетео два вола упрегнута у јарам с ралом. У планини Турији, у месту Ластовица чобани и данас показују два камена белега, границу коју је некад надскочио Лексо Саичић.

О вештини којом је баратао сабљом у народу су остале бајке. Једна каже да је, на пецкање брата од стрица, команданта Доњовасојевићке бригаде, кренуо штапом против његове сабље и зачас му избио оружје из руке. Затим му је сабљом скинуо дугме кошуље испод грла. Италијанског учитеља мачевања на Цетињу понизио је у двобоју кад

му је после неколико удараца избио оружје из руке и натерао га да побегне главом без обзира.

Намеран да се усавршава као војник, отишао је у Цариград и као поручник турске гарде службовао три године. Одатле се запутио у Русију, где је убрзо, почетком фебруара 1904. године, букнуо Руско-јапански рат. Права прилика за поручника да дотадашње знање и вештину потврди на бојном пољу. На том двогодишњем војевању по крајњем истоку Русије зарадио је тешке ране у три битке и на груди ставио прегршт медаља и ордена. Онда се угнездио и у народној песми – зарад двобоја са самурајем.

Невероватна животна прича Александра Саичића

Руска и јапанска војска ваљала се једна према другој. Утабориле су се под Јун-џу-аном у источној Манџурији, недалеко од Владивостока. Док су руски стратежи трагали за најбољим путем који би их одвео до победе, после низа неуспеха, из супротног тора издвојио се коњаник с белом заставом.

Командант јапанских јединица преко свог изасланика с белом заставом захтевао је од руског колеге да изабере једног ратника који ће изаћи на двобој њиховом самурају. Руске штаблије су се запањиле, не могавши да поверују да се Јапанци и даље придржавају тог старог обичаја.

Већање је потрајало. Ако не пошаљу мегданцију, срамота је; ако прихвате изазов, кога послати да се супротстави њиховом искусном ратнику? Одлука је пала: наћи добровољаца који сме да се супротстави самурају. Нашли су га одмах или, боље рећи, нашао је он њих. Чим је по логору зајечао глас да се тражи добровољни заочник који треба да брани част и славу руског оружја, пред командантов шатор стигао је висок и мршав поручник, оштро салутирајући:

– Александар Саичић из Берана, Црна Гора. Поданик књаза Николе, сад у служби Његовог царског величанства, спреман сам да изиђем на мегдан мрском непријатељу!

Док су штаблије неповерљиво одмеравале тридесетдогодишњег добровољаца, он је стајао као укупан, стрпљиво чекајући даљу наредбу. Високи официри дуго су се сашаптавали и онда одлучили да му пруже прилику кад се већ нико други није пријавио.

Питомац књаза Николе одмах се дао у потрагу за коњем и сабљом. Сабљу је брзо нашао, од понуђених коња изабрао је тек оног који је умео да крене лево па десно, да на време избегне напад непријатеља.

У окружењу налик оном из наших епских песама Саичић је изјашао у поље уз музику војничког марша. Из супротног тора изашао је ратник обучен у црно крзно. Гласови су утихнули кад су мегданције кренуле један на другог. Запрштала је земља испод копита, а онда се чула јака после удара челика о челик. Обојица и даље у седлу. Песник је то овако видео: „Један другом полетјеше / Ко орлови ударише / А сабље се завитлаше / Према Сунцу преливаше.” Као антички хор, уздаси војске – час с једне, час с друге стране.

Онда је Саичић осетио жесток бол и нешто топло кренуло му је с чела у очи. Рукавом мундира за тренутак је отро крв и видео злослутно сечиво тик над главом. У магновењу се сагнуо и замахнуо сабљом. Чуо је урлик поред увета, па онда урнебесно „живео” на руском. Стравично њиштање натерало га је да се окрене: самурајев коњ помамно је бежао вукући газду, чија се нога заглавила у узенгији. Испао је стотинак метара пред првим редовима јапанске војске.

Лексо је одјахао до непомичног тела, поклатио се и галопом кренуо према својима. Дочекала га је музика и команда „мирно”. Потом се руском војском разлегао аплауз. Међу првима му је честитао адмирал флоте Рожественко, један од тада најспособнијих војсковођа, а

убрзо је стигао и адмирал јапанске флоте Того и лако се наклонио победнику.

Међутим, ни ова психолошка предност стечена победом у двобоју није помогла руској војсци под Јунцу-аном. Историчари ту битку оцењују нерешеном, а Руско-јапански рат сврставају у војни пораз Русије, озваничен примирјем у Портсмуту (САД) 5. септембра 1905. године.

После победе у двобоју, Лексо Саичић постао је кавалер ордена Свете Ане, највећег руског одликовања, и власник мноштва других признања. Уз то, руска влада му је одредила своту од 40 наполеона у злату годишње до краја живота. У далекој Манџурији унапређен је у чин капетана и до краја војне командовао је коњичким ескадроном Амурског драгонског пука. Сабља којом је савладао самураја данас се чува у Војном музеју у Москви.

Убрзо се, овенчан заслуженом славом, вратио на Цетиње, где му је књаз Никола потврдио чин капетана. Ипак, највише времена проводи је пишући песме и преведећи с руског – све до оног несрећног скока с горњег спрата Краљевог двора.

Док се његов отац доказивао сабљом, син јединац Владимир био је склонији перу. Поред две објављене збирке

стихова – „Три црне звездице” и „У улици плача” – бавио се публицистиком, али је посебно био познат као новинар репортер, „претеча модерне репортаже у Црној Гори”. Лист „Зета” му је својевремено поверио задатак да као репортер извештава читаоце с етиопског бојишта. Нажалост, није стигао тамо. Успут се разболео и умро у Пећи априла 1941. године ■

